

Ладоненко Марія Ігорівна

Роль дизайну сучасної монети у формуванні національного іміджу України на міжнародному арт-ринку

На основі аналізу теоретичних матеріалів та візуальних досліджень у статті висвітлено презентаційну роль дизайну монет як інструмента міжнародної комунікації. Представлено серійну класифікацію пам'ятних та ювілейних монет, відображено вплив їх змістового наповнення на популяризацію української держави за кордоном.

Ключові слова: емісія, дизайн монет, нумізматичний ринок, презентаційна функція.

Ладоненко М.И.

Роль дизайна современной монеты в формировании национального имиджа Украины на международном арт-рынке

На основе анализа теоретических материалов и визуальных исследований в статье освещена презентационная роль дизайна монет как инструмента международной коммуникации. Представлена серийная классификация памятных и юбилейных монет, отражено влияние их содержательного наполнения на популяризацию украинского государства за рубежом.

Ключевые слова: эмиссия, дизайн монет, нумизматический рынок, презентационная функция.

Mariia Ladonenko

Role of design of modern coins in the presentation of national image of Ukraine on the international numismatic market

Based on theoretical material and visual research analysis, the article deals with the presentation role of coins design as an instrument of international communication. As a result the serial classification of commemorative coins has been presented, the impact of their content on the popularization of Ukrainian state abroad has been reflected.

Key words: issue, coins design, numismatic market, presentation function.

Актуальність питання графічного оформлення українських монет та їх презентаційної ролі у світі пов'язана з активізацією процесів національного відродження України та бажанням подивитися на культуру, історію, природні багатства, видатних людей та інші аспекти крізь призму менталітету й національного світосприйняття.

Найбільший інтерес в українському монетному дизайні являє собою поєднання автентичних національних мотивів зі здобутками (технологічними та стилістичними) світових виробників у цій галузі. Цей аспект побутування українських монет потребує висвітлення з точки зору непересічності та оригінальності, високого попиту серед зарубіжних колекціонерів та успішного міжнародного презентування здобутків і традицій української держави.

Серед провідних учених, які у своїх працях окреслюють особливості монетної емісії в незалежній Україні, слід виділити таких, як: Р. Шуст, Р. Арешкович, Т. Мартиняк, О. Жупан, Н. Ігнатова, Н. Дорофєєва, З. Комаринська, М. Дмитрієнко,

В. Литвин, Л. Яковлева, В. Ющенко, А. Загородній, Г. Вознюк, Т. Смовженко, М. Гнатишак, Б. Мартос, Я. Зозуля, О. Рудніченко. На окрему увагу заслуговують наукові статті у періодичних виданнях: «Вісник Національного банку України», «Нумізмати́ка і фалеристика», «Українська нумізмати́ка і боністика», «Львівські нумізмати́чні записки», «Банкноти і монети України». Важливим джерелом інформації про роботу Монетного двору є річні звіти Національного банку України [7].

Мета статті полягає у висвітленні презентаційної ролі оформлення пам'ятних та ювілейних монет років незалежної України у міжнародному нумізмати́чному просторі.

Протягом останніх вісімнадцяти років емісійний центр України активно займається створенням і випуском обігових, пам'ятних та ювілейних монет, державних та відомчих нагород, нагрудних знаків, пам'ятних медалей, які містять важливу інформацію про нашу державу і вже встигли стати її популяризатором на міжнародній арені.

Ще у стародавні часи монети вважались беззаперечною ознакою існування країни й були своєрідною пропагандою та рекламою серед підданих тієї чи іншої держави, а також за її межами, поширюючи відомості про владу, устрій, звичаї тощо. З часів своєї появи монети виконували дві функції — практичну та естетичну. Утверджуючи державність, прославляючи правителів, вони, інформативні та привабливі ззовні, пройшовши історичні етапи вдосконалення, трансформувались у сучасну монету.

Українська незалежна держава не стала виключенням у продукуванні монет на своїй території та слідом за іншими розвинутими країнами Європи і Азії розпочала їх випуск із відкриттям Монетного двору Національного банку України. Це посприяло становленню української монети як державного символу, свого роду візитної картки, поряд із гербом, прапором та гімном.

Продукція Монетного двору була розрахована не лише на українських громадян і колекціонерів, але й значною мірою на закордонних шанувальників мистецтва монети. Адже з точки зору економіки для нашої держави така продукція є важливою як спосіб покращення іміджу країни і популяризації національних платіжних засобів. Попри те, що всі провідні монетні двори світу володіють більш-менш схожими технологіями, спеціалісти все одно щороку прагнуть здивувати нумізматичний ринок. Для надання монетам унікальності і створення попиту на такого роду продукцію, враховуючи високу світову конкуренцію, як головна відмінність використовується національна, культурно-історична та географічна своєрідність України, яка зміцнила бренд країни та популяризувала її за кордоном.

Особливо вагома роль у презентації України відведена пам'ятним та ювілейним монетам. Вони стали «повноправними представниками» країни далеко за її межами, хоча подальші їх успіхи на нумізматичному ринку потребують глибокого осмислення закономірностей і тенденцій розвитку [1, 22]. Нагальне питання полягає у популяризації української монети за кордоном, її широкому поширенню у країнах з великим процентом української діаспори, розширенню дилерської мережі реалізації монет, активній участі України у презентаційно-виставковій роботі на власній території та за кордоном.

З появою емісійного інституту в Україні почалося формування внутрішнього та зовнішнього ринку пам'ятних і ювілейних монет, активний розвиток зацікавленості з боку населення та підвищення довіри до національної валюти. Зростаюча популярність дала можливість в достатньо короткий термін розширити кількість найменувань та серій монет, зробити їх доступнішими ширшому колу населення завдяки виготовленню

з недорогоцінних металів, створити задовільні умови для поширення у світі.

На сьогодні існує тридцять одна така серія. Одна з них — «Герої Майдану» — продовжує формуватися.

Серед українських пам'ятних та ювілейних монет, які мають першочергове презентаційне значення, слід виділити серію «Відродження української державності». Вона присвячена визначним подіям державотворчого процесу: низці річниць Незалежності, Конституції, проголошенню соборності, дню Збройних сил України, відродженню грошової одиниці — гривні, Державному Гімну, утворенню першого уряду, ухваленню Декларації про державний суверенітет та іншим не менш важливим датам становлення України як держави [2; 6].

Не менш вагомі історичні пам'ятки та події увіковічені у серіях «Духовні скарби України» і «Відродження християнської духовності в Україні». Серед випущених у рамках серії — монети присвячені визначним зразкам архітектури, писемності, образотворчого мистецтва, релігійним подіям, які промовляють про багату культурну спадщину і духовність нашого народу. Серед них такі національні святині, як Михайлівський Золотоверхий монастир, Києво-Печерська лавра, храмовий комплекс у селі Буки, Десятинна церква, мозаїка собору Святої Софії у Києві — Оранта.

Цікавою з точки зору поширення інформації про Україну є серія «Пам'ятники архітектури України», започаткована у 2002 р. й присвячена унікальним взірцям національного зодчества, які, незважаючи на безпощадний плін часу, збереглися і складають частину історії нашої країни. Таким чином, випускаючи монети із зображенням зразків архітектури, Національний банк України робить свій вклад не лише в імідж країни, але й у реалізацію програм збереження пріоритетних історико-культурних цінностей українського народу.

На сьогодні в Україні поступово актуалізуються монетні проекти, присвячені значущим в історичному і культурному плані містам нашої країни: «Стародавні міста України», «Гетьманські столиці», «Міста-герої України», «Античні пам'ятки України». Випуск таких серій має на меті їх широке поширення як сувенірної продукції, зокрема орієнтований на туристську індустрію. Тим більше, що, крім монет високої якості, сьогодні Монетний двір України пропонує супровідну продукцію, таку як пакування, буклети, листівки та ін., що підсилює цінність української монети як колекційного предмета та сувенірного продукту.

Окрему категорію серій складають ті, що розповідають про особливий національний колорит, легендарних народних героїв, способи господарювання українців, традиції та обряди нашої держави, засвідчують правочинність України

як прямої спадкоємиці Київської Русі: «Народні промисли та ремесла України», «Обрядові свята України», «Славетні роди України», «Княжа Україна», «Герої козацької доби» тощо.

Особливою популярністю користуються монети з універсальними образами, близькими і зрозумілими для всіх національностей: «Видатні особистості», «Флора і фауна», «Спорт», «Вищі навчальні заклади», «Свята», «Музичні інструменти», «Найменша золота монета» (серія, яка формується за однойменною міжнародною програмою) тощо. Проте кожна країна в межах такої тематики розкриває власну історію, культуру, світосприйняття, відображаючи це в досконалих композиціях монет. Країни створюють і популяризують свій продукт, відмінний від всіх інших, виборюючи визнання на світовому нумізмічному ринку.

Деякі серії, повторюючи популярні за кордоном теми і сюжети, мають здебільшого декоративний характер. Попри це вони не позбавлені національної своєрідності, оригінальні за своїм дизайном і також мають великий попит. До таких можна віднести серії: «На межі тисячоліть», «Дитячий Зодіак», «Знаки Зодіаку», «Східний календар», деякі монети серії «Інші монети» [2; 5; 7].

Завдяки своєму дизайну пам'ятні та ювілейні монети є естетично вагомими мистецькими та історично цінними творами. Кожен з них символізує важливі культурні, історичні та духовні цінності народу-виробника. Україна, у свою чергу, активно та обдуманно рухається до реалізації однієї з важливих сторін державного життя — випуску пам'ятних та ювілейних монет, які не лише стають історичним надбанням, нумізмічною гордістю, але й сприяють зміцненню статусу нашої держави у світі.

ДЖЕРЕЛА

1. Гордість і слава України // Вісник Національного банку України. — 2001. — № 5. — С. 62.
2. Грошові знаки та монети України / [Уклад. Т.П. Мартиняк; худ. оформ. В.І. Лесняк: Альбом]. — 2-ге вид., доп. — Х. : Колорит, 2007. — 204 с. : іл. — Текст: укр., рос., англ. — (Серія: «Українська колекція»).
3. Ігнатова Н. Нумізмічний ринок України: розвиток і перспективи / Н. Ігнатова // Вісник Національного банку України. — 2000. — № 1. — С. 22–23.
4. Інформаційно-довідковий журнал: Банкноти і монети України. — К. : Національний банк України, 2014. — № 18. — 88 с.
5. Монети України, 1992–2013 : Каталог. — 9-те вид., перероб. та допов. / [авт.-упоряд. М.М. Загреба]. — К. : Логос, 2013. — 244 с. : іл. — (Б-ка журн. «Нумізмістика і фалеристика»).
6. Пам'ятні та ювілейні монети України. 1995–2009 : Каталог-довідник. — К. : Національний банк України, 2010. — С. 528.
7. Річний звіт Національного банку України за 2013 рік [Електронний ресурс] / Департамент статистики та звітності Генерального економічного департаменту Національного банку України. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
8. Шуст Р. Нумізмістика: історія грошового обігу та монетної справи в Україні : навч. посіб. / Р. Шуст. — К. : Знання, 2007. — 371 с.